

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN POLİTİK BECERİLERİ SOCIAL STUDIES TEACHERS' POLITICAL SKILLS

Özlem BEKTAŞ*
Engin ZABUN**

Öz

Bu araştırmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin politik becerilerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada 2016-2017 eğitim öğretim yılında, Tokat il merkezinde görev yapan 50 Erkek ve 19 bayan olmak üzere toplam 69 sosyal bilgiler öğretmeni yer almıştır. Çalışmada betimsel model tarama çalışması yapılmıştır. Veri toplama aracı olarak Ferris, Treadway vd. (2005) tarafından geliştirilen ve Özdemir ve Gören (2015) tarafından Türkçe formunun uygunluk çalışması yapılan "Politik Beceri Envanteri (PBE)" kullanılmıştır. Toplanan veriler SPSS programı ile çözümlenmiştir. Politik becerilerin demografik değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemeye yönelik iki gruplu karşılaştırmalar için Bağımsız t testi, ikiden fazla grupların karşılaştırılması için One-Way Anova testi uygulanmıştır. Araştırma sonucunda bayan ve erkek öğretmenlerin politik becerileri arasında anlamlı bir fark olmadığı, hem bayan hem de erkek öğretmenlerin politik beceri düzeylerinin yüksek olduğu, yaş ve hizmet sürelerine göre ise politik beceri düzeyleri arasında anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. Öğretmenlerin lisans mezuniyet alanlarına göre politik becerileri karşılaştırıldığında, gruplar arasında anlamlı bir fark olmadığı, bunun yanında sosyal bilgiler öğretmenliği mezunu ya da diğer alanlardan sosyal bilgiler öğretmeni tüm öğretmenlerin politik beceri düzeylerinin yüksek olduğu belirlenmiştir. Mezuniyet derecelerine göre öğretmenlerin politik becerilerini karşılaştırıldığında ise "Sosyal Zekâ" boyutunda lisans mezunları lehine anlamlı bir fark bulunurken diğer alt boyutlar ile genel politik beceri düzeyleri arasında ise anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Politik Beceri, Sosyal Bilgiler, Öğretmen, Politik Davranış.

Abstract

In this research, the study of social studies teachers' political skills is aimed. The research's working group was consisted of 19 woman and 50 man, totally 69 teachers who study in Tokat city center secondary schools, in 2016-2017 educational year. Descriptive survey model was used in study. The data were collected by Özdemir and Gören (2015), developed by Ferris, Treadway et al. (2005), using the "Political Skill Inventory (PBE)" in which the conformity study of the Turkish form was made. Datas were analyzed by independent t test and One-Way Anova test with the use of SPSS programme. As a result of the study, it was determined that there was no significant difference between the political skills of female and male teachers, both male and female teachers have high levels of political skills, and there is no significant difference between age and duration of service according to their political skill levels. Comparing the political skills of teachers according to undergraduate graduation areas, there was no significant difference between the groups. It has been determined that all teachers have a high level of political skill. When the political skills of teachers were compared according to their graduation degrees, there was a meaningful difference in the unda "Social Intelligence" ine dimension in favor of undergraduate graduates, while there was no significant difference between the other sub-dimensions and general political skill levels.

Keywords: Political Skills, Social Studies, Teacher, Political Behaviour.

1.Giriş

Örgüt politikalarında belirli pozisyondaki kişiler politik davranışlarını ön plana çıkararak diğerlerini manipüle etme yoluna gider. Ancak politik beceri bireyleri motivasyon, başkalarını anlama, amaçlara ulaşma, rolleri başarılı bir şekilde gerçekleştirme üzerinde etkileri olan bir beceridir. Başkalarını etkileme başarısı politik beceri olarak bütün örgütlerin doğasında vardır, öğretilebilir, geliştirilebilir.

Politik beceri bugün, organizasyonların iş ve kariyer başarısı için olumlu bir güç olarak nitelendirilir. Klasik örgütsel teori; bürokrasi, politikalar, sistemler ve bağlı özellikler üzerine inşa edilmiştir. Geleneksel bürokrasi katmanlar yığındır; bilgi akışı, yukarıdan aşağıya emir komuta zinciri ve işbölümüne dayalı şekilde işler (Ferris, Davidson ve Perrew 2005). İş performansı ise örgütlerin rekabet ve üstün verimlilik elde etmeleri için anahtar bir rol üstlenmiştir. Her ne kadar bu, özel sektörler ilgili bir durum olarak görünse de "kamuya" hizmet etmek" maksadını içine alarak kamu sektörüne genişletilebilmektedir. Çünkü özellikle sosyal bilimlerin bütün alanları için "kamu" nihai hedeftir (Shaffril ve Ulu, 2010).

İş performansı ve kurumun işlevselliğinin gereği bir takım kurumsal amaçlar, bireylerin diğerleriyle etkileşiminde "etkileme" konusunda iyi olmayı gerekli kılar. Bu sosyal davranışta politik davranışın önemini gösterir (Ferris, Davidson vd., 2005). Politik davranışlar kategoriktir. Kategorik yaklaşımların temelinde, insanın belirgin hale getirilmesi, diğer deyişle kategorik yaklaşımların davranışsal anlamlarının sorgulanması gerekli görülür (Tanrıdağ, 2015). Politik davranış kişinin çıkarlarına hizmet eder, istenilen sonuçlara ulaşabilmeyi kolaylaştırır, ancak kurumsal açıdan bu hoş bir durum değildir (İslamoğlu ve Börü 2007). Örgüt içerisinde politik faaliyetler örgütsel politikanın işleyiş mantığını anlama ve politik davranışlar öncesinde ya da sonrasında oluşan politik algılardan bağımsız değildir. Örgüt üyelerinin bir şekilde sergilediği politik davranışlar örgütsel politikanın yansımalarıdır. Politik algılar örgütte gerçekleşen olay ve birey davranışlarına ilişkin oluşan zihinsel değerlendirmelerdir (Bursalı, 2017). Örgütün en temel gerçeklerinden birini politik

* Doç. Dr., Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, obektas@erzincan.edu.tr

** Dr., Tokat Milli Eğitim Müdürlüğü, Karşıyaka Ortaokulu, ezabun@gmail.com

eylem oluşturur. Örgütte politik davranışların yönetilebilmesi bir takım riskleri içinde barındırır ki, organizasyonların bunda başarısız olması halinde olumsuz sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Yöneticilerin olumsuz politik davranışlara yol açabilecek herhangi bir tutum ve yönetim sergilememesi gerekir (Akgeçici ve Gök, 2015). Yöneticilerin, üst yönetim politik becerilerini uygulamasıyla politikanın iş tatmini ve çalışanın iş performansı üzerindeki olumsuz sonuçlarını en aza indirmek mümkündür (Imran, Shah ve Jehangir, 2017). Bir başka yönden bakıldığında; politik yetenekleri yüksek liderlerin takipçilerini karar süreçlerine katılmaya teşvik ve davet etmesi aslında örgüte duygusal bağlılıklarını güçlendirmektedir (Thompson, Buch ve Kuvaas, 2017).

Politik beceri "*işyerinde başkalarını anlama ve bu bilgileri, başkalarını kişisel veya örgütsel hedeflerini geliştirecek şekillerde hareket etmeleri noktasında etkilemek için kullanma yeteneği*" olarak tanımlanır. Diğer deyişle "*politik olarak vasıflı kişilerin, sosyal zekâlarını davranışlarını farklı ve değişen durumsal taleplere göre dürüst görünecek şekilde ayarlayabilme, destek ve güven uyandırma ve böylece başkalarının tepkilerini etkileme kapasitesi ile birleştirmesidir*" (Ferris, Davidson vd., 2005: 7). Ferris, Treadway, Perrewé, Brouer ve Douglas ve Lux (2007) ise politik beceriyi "*bilişsel, duygusal ve davranışsal tezahürleri yansıtan ve hem kendi hem de başkaları üzerinde etkilerini gösteren kapsamlı bir sosyal yeterlilik kalıbı*" olarak ifade eder.

Politik beceri işyeri etkileşimlerini ve bireyin iş yerindeki diğer insanları anlama yeteneğini kendi yararına kullanabilme yetisini incelemek için uygun, kesin bir yapı olarak görülür (Harris, Kacmar vd., 2007). Ayrıca, politik beceri, işyerinde etkinlik için ve kuruluşların politik gerçekleriyle başarılı bir şekilde başa çıkmada gereklilik olarak karakterize edilir (Ferris, Treadway vd., 2007). Politik becerinin temel amacı başkalarını etkilemektir (İşler, Bir ve Koç, 2018). Politik beceri; "*samimiyet ve doğruluk duygusu yansıtan cazip ve sempatik bir tavır içinde; sosyal zekâ, iyi ilişki kurma ve davranışlarını farklı durumlara göre ayarlayabilme yeteneğini kombine eden sosyal bir yetenektir*" (Ferris, Treadway, Kolondinsky, Hochwarter, Kacmar, Douglas ve Frink, 2005: 128). Politik olarak yetenekli kişi; güven veren, çeken, etkileyen, rahatlık hissi veren sakin bir özgüven duygusu yansıtır (Ferris, Treadway, vd., 2005). Politik beceri hem bireysel düzeyde hem de ekipler için değerli bir kaynaktır (Lvina, Maher ve Harris, 2016). Örgütsel bilimlerde işyeri davranışını ve tutumunu etkileme potansiyeli olan bir sosyal yapı olarak önemli bir yere sahiptir (Meurs, Gallagher ve Perrewé, 2010). İş ve kariyer başarısı için gerekli kritik bir yeterlilik olarak görülmektedir (Ferris, Davidson vd., 2005).

Ferris, Davidson, vd. (2005)'e göre örgütler politik arenalardır ve politik beceri bir araçtır. Politik beceri zekâ ve bilişsel kabiliyetten bağımsızdır. Keskin zekâ üzerindeki etkilere bağlı değildir. Zekâ ve politik beceri birlikte gerçekleşebilir ancak üstün bir zekâ olmadan da politik olarak yetenekli olabilmek mümkündür. Mütevazı ya da ortalamanın altında bir zekâya sahip olursa bile politik olarak yetenekli olunabilir. Ve elbette bunun terside olabilir. Gelişimsel açıdan politik becerinin bazı yönleri yaradılış gereği ya da kalıtsal olmakla birlikte bazı yönlerini eğitimle geliştirmek mümkündür.

Örgütsel politika ve politik beceri alan yazında politik becerinin dört kritik boyutunu işaret eder; *sosyal zihniyet, kişilerarası etki, ağ kurma kabiliyeti ve samimi görünme* (Ferris, Treadway, vd, 2007: 292; Ferris, Davidson ve Perrewé, 2005: 12-14). Bu boyutların ifade ettiği açıklamalar;

Sosyal zekâ; Sosyal zekaya sahip bireyler, başkalarının zekice gözlemcileridir. Sosyal etkileşimleri iyi anlarlar ve diğerlerinin davranışlarını doğru yorumlarlar. Çeşitli sosyal ortamlara isteklidirler ve yüksek bir farkındalığa sahiptirler. Başkalarıyla ilişkilerde zeki görülürler. Güçlü bir ayırt etme gücüne ve yüksek bir öz farkındalığa sahiptirler. Bu özellik diğerlerine duyarlılık olarak adlandırılmıştır.

Kişilerarası etki; Politik olarak beceri sahibi bireyler, etrafındakiler üzerinde güçlü bir etkiye sahip, ince ve inandırıcı bir kişisel tarza sahiptir. Kişilerarası etkiye sahip bireyler, diğerlerinden gelen özel tepkileri ortaya çıkarmak için davranışlarını her duruma uyarlama ve ayarlama konusunda büyük bir esnekliğe sahiptir. Kişiler arası etkiye sahip bireyler başkalarıyla ilişkide hoş ve üreten görünürler, bu tür davranışlarını çevrelerini etkilemek için kullanırlar.

İlişki ağı kurma; Politik beceriye sahip bireyler, farklı insan ağları tanımlamak ve geliştirmek konusunda uzadılar. Bu ağlardaki insanlar örgütsel ve kişisel başarı için değerli ve gerekli görülen varlıkları tutma eğilimindedirler. Tipik ince tarzları nedeniyle, kolayca arkadaşlıklar kurabilir, güçlü, yararlı ittifaklar ve koalisyonlar oluşturabilir.

Samimi görünme; Politik olarak becerikli kişiler, başkalarına yüksek seviyede dürüst, otantik, samimi ve içten, açık, onurlu ve dobra görünürler. Politik olarak yetenekli kişiler, özgünlük, samimiyet ve gerçeklikte yüksek bir bütünlük sergiler. Bu boyut etkileme teşebbüslerinin tam merkezindedir.

Okul, biçimsel boyutunun yanı sıra, birey ve bireyler arası ilişkilere dayalı politik boyutuda olan bir örgüttür (Hoy ve Miskel, 2012; akt. Altun ve Sarpkaya, 2017: 3). Okulda paydaşlar çıkarları gerçekleştirilmeye yönelik politik etkinlikler gerçekleştirirler. Tüm fonksiyonlarının etkinliği açısından eğitim örgütlerinin politik yönünün iyi anlaşılması gerekir. Nitekim eğitim örgütleri bütün örgütlerde olduğu gibi hem okul paydaşları hem de örgütle ilişkili dış gruplar için politik bir arenalardır (Altun ve Sarpkaya, 2017). Okullar makro ve mikro düzeyde politik yapılar olarak görülür. Ekonomik, politik, toplumsal ve sosyal işlevleri açısından politik yapılar olarak makro düzeyde; okul içi güç mücadeleleri, politik davranış ve etkileşimler ise mikro politikalar olarak değerlendirilir (Çelik ve Üstüner, 2018). Okul, gerçek veya sembolik kaynaklar üzerinde kontrol sahibi olma gayreti içerisinde, sürekli taktiksel güç mücadelelerinin yaşandığı bir yerdir. Bu nedendir ki okullarda, kurum içi politika günlük bir olaydır (Brosky, 2011). Okulda okul müdürü ve öğretmenler gibi eğitim personeli

okulun politik aktörleri olarak değerlendirilir. Söz konusu aktörlerin politik davranışlar sergilemesinin amacı örgütsel ve kişisel hedeflere ulaşmaktır. Gözlenen politik davranışların önemli bir nedeni de politik aktörlerin kendi bireysel güçlerini koruma ve bu gücünü artırmak istemesi olarak görülür. Politik becerilerin gelişmiş olması çalışanların iş yerinde meydana gelen değişimlere kendilerini hızla uyarlayabilmesini, diğer çalışanların güvenini kazanabilmesini ve dolayısıyla kişisel amaçlara ulaşabilmeyi kolaylaştırmaktadır (Özdemir, 2018). Örgütte tesadüflere pek yer yoktur. Örgüt içindeki her faaliyet, bireysel ve örgütsel amaçları gerçekleştirmek için yapılmaktadır (Alga ve Özdemir, 2018). Eğitim örgütlerinin amaçlarının gerçekleştirilmesinde öğretmenler anahtar bir rol üstlenmiştir. Bu oluşumu okulun dinamikleri, öğretmenin bağlılığı, algısı, öğrenci başarısı gibi faktörler belirlemektedir. Eğitim örgütleri iş tanımlarının ötesinde gönüllü davranışlar sergileyen, okulun gelişimine katkılar sağlayan öğretmenlere ihtiyaç duymaktadır (Çelik ve Üstüner, 2018). Okulun politik aktörleri olarak okul müdürü ve öğretmenlerin sergileyeceği politik davranışın etkililiği ve ulaşmak istediği amacı başarabilmesi, sahip olunan politik beceri düzeyiyle ilişkilidir (Blase ve Blase, 1999).

Eğitimsel bağlamda ele alınan içerikte sosyal bilgiler öğretim programı, bireyin ait olduğu toplumun yapısını algılamasına yardımcı olmayı amaçlar. Siyasal sosyalleşme çerçevesinde toplumsal düzenin, grup ve sosyal örgütler içerisinde toplumsal yaşamların kuralları, siyasal mekanizmaların işleyişi gibi “etkin vatandaşlığı” oluşturan faktörler bireylere kazandırılmaya çalışılır. Sosyal bilgilerin merkezi amaçları arasında bulunan siyasal sosyalleşme, belirli becerilerin ve politik değerlerin şekillendirilmesinde önem taşır. Örgütsel yaşamda bireyler politik kültür edinirler. Demokrasi hemen her yerde olumlu bir imaja sahiptir. Bireysel özellikler; kendini ifade etme, hoşgörü, güven, yaşam doyumu ve katılımcı yönelimlerini vurgulayan bir politik kültür, etkili demokraside oldukça önemli bir rol oynamaktadır. Bu ve buna bağlı bileşenler demokratik kurumların gelişmesi için esastır (Inglehart ve Welzel, 2003). Bir sosyal kurum olarak okulun, politik kültüre ait konuları, politik bilinç ve yeterliliği sağlaması gerekir. Bu noktada okulun bir eğitim örgütü olarak eğitim amaçlarına yoğunlaşabilmesinde yönetici ve öğretmenlerin yeterlilik düzeyleri ve çabaları önemlidir. Politik beceri düzeyi okuldaki kişi veya durumlara daha kolay uyum sağlamayı, iş görenlere daha kolay ulaşabilmeyi ve eğitim öğretim faaliyetlerinin yürütülmesi konusundaki performansı etkilemektedir (Uğurlu ve Bostancı, 2017). Politik becerilerin kuramsal alan yazında belirtilen söz konusu katkıları gözönünde tutularak bu çalışmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin politik becerileri incelenmeye çalışılmıştır.

Eğitim örgütleri sınırlamasında ilgili alanyazın incelendiğinde politik beceriler; öğretmenlerin politik becerileri (Uğurlu ve Bostancı, 2017; Aslan ve Pektaş, 2017; Özdemir ve Gören, 2016), öğretmen adaylarının politik becerileri (Yıldız, 2018), üniversite akademik personelinin politik becerileri (Akçakanat ve Uzunbacak, 2017), okul müdürlerinin politik becerileri (Konaklı, 2016; Brosky, 2011) tek boyuttan yada farklı durumlarla ilişkisel olarak ele alınmıştır. Ancak doğrudan sosyal bilgiler öğretmenlerinin politik becerilerini ele alan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu bakımdan bu çalışmanın alana önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Söz konusu açıklamalar ışığında bu çalışmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin politik becerileri incelenmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmıştır.

1. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin politik becerileri arasında demografik değişkenlere göre (cinsiyet, yaş, hizmet süresi, eğitim) anlamlı bir farklılık var mıdır?

2. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin politik beceri alt boyutları arasında demografik değişkenlere göre (cinsiyet, yaş, hizmet süresi, eğitim, durumu) anlamlı farklılık var mıdır?

2. Yöntem

Nicel yaklaşımın benimsendiği bu çalışmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin politik becerilerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi amaçlanmıştır. Bu nedenle bu çalışmada, bir grubun belirli özelliklerini belirlemek için verilerin toplanmasını ve verilen durumu olabildiğince tam ve dikkatli bir şekilde tanımlamayı amaçlayan betimsel araştırma yöntemlerinden tarama araştırması yapılmıştır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Erkan Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2013).

Araştırmada “evren birimlerinin örneklem için eşit seçilme olasılıklarının eşit olması” olarak tanımlanan “seçkisizlik” ölçütü olarak alınmıştır. Buna göre seçkisiz örnekleme yöntemlerinden, “basit seçkisiz örnekleme yöntemi” kullanılmıştır (Büyüköztürk ve diğ., 2013).

2.1. Çalışma grubu

Araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyetleri; 19(%27.5) bayan, 50 (%72.5) erkek, toplam 69 kişidir. Öğretmenlerin yaşlarına göre %15.9’u 30 yaş ve altı, %49.3’ü 31-40 yaş, %34.8’i 41 yaş ve üzeri, hizmet sürelerine göre %27.5’i 1-10 yıl, %49.3’ü 11-20 yıl, %23.2’si 21 yıl ve üzeri, lisans mezuniyet alanlarına göre %58’i sosyal bilgiler öğretmenliği mezunu, %42’si diğer lisans programlarından mezun, yükseköğretim mezuniyet derecelerine göre ise %84.1’i lisans ve %15.9’u lisansüstü olduğu görülmüştür.

2.2. Veri toplama araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak, öğretmen adaylarının sosyodemografik özelliklerini kapsayan verilerini toplamak amacıyla “kişisel bilgi formu” ve politik beceri verilerini toplamak amacıyla da “politik beceri envanteri” kullanılmıştır.

2.2.1. Kişisel bilgi formu

Formda cinsiyet, yaş, hizmet süresi, lisans mezuniyet alanı, yükseköğretim mezuniyet derecesine ilişkin demografik sorular yer almaktadır.

2.2.2. Politik Beceri Envanteri

Araştırmada Ferris, Treadway vd. (2005) tarafından geliştirilip Özdemir ve Gören (2015) tarafından Türkçe’ye uyarlanan “Politik Beceri Envanteri” kullanılmıştır. Ölçek” İlişki Ağı Kurma”, “Kişilerarası Etki”, “Sosyal Zekâ” ve “Samimi Görünme” olmak üzere dört faktörden oluşurken, genel olarak politik beceriler şeklinde de değerlendirilebilmektedir. Ölçeğin güvenilirliği için yapılan güvenilirlik analizi sonucunda Cronbach’s Alpha değerleri; ilişki ağı kurma faktöründe .802, kişilerarası etki faktöründe .896, sosyal zekâ faktöründe .770, samimi görünme faktöründe .870 ve genel olarak ta .904 olarak oldukça yüksek düzeyde oldukları tespit edilmiştir.

2.3. Verilerin Analizi

Araştırmadan elde edilen verilerin istatistiksel çözümlenmesi SPSS 22.0 programı kullanılarak yapılmış ve araştırmada anlamlılık düzeyi [$p \leq .05$] olarak kabul edilmiştir. Araştırma verilerinin analizinde öncelikle elde edilen verilerin normal dağılım durumu incelenmiştir. Grup büyüklüğünün 50’den büyük olması nedeniyle yapılan Kolmogorov-Smirnov (K-S) normallik testi sonucu $p > .05$ olarak hesaplandığından verilerin normal dağılım gösterdiği tespit edilmiştir (Büyüköztürk, 2002). Bu açıdan araştırmada parametrik istatistiksel teknikler kullanılmıştır. Politik becerilerin demografik değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemeye yönelik iki gruplu karşılaştırmalar için Bağımsız t testi, ikiden fazla grupların karşılaştırılması için One-Way Anova testi uygulanmıştır.

3. Bulgular

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin demografik özellikleri, politik beceri düzeyleri ile cinsiyet, yaş, hizmet süresi, lisans mezuniyet alanı, yükseköğretim mezuniyet derecesi değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin bulgulara aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 1. Öğretmenlerin Demografik Özellikleri

Değişken	Grup	f	%
Cinsiyet	Bayan	19	27.5
	Erkek	50	72.5
Yaş	30 Yaş ve altı	11	15.9
	31-40 Yaş	34	49.3
	41 Yaş ve üzeri	24	34.8
Hizmet Süresi	1-10 yıl	19	27.5
	11-20 yıl	34	49.3
	21 yıl ve üzeri	16	23.2
Lisans Mezuniyet Alanı	Sosyal bilgiler öğretmenliği mezunu	40	58
	Diğer lisans programlarından mezun	29	42
Yükseköğretim Mezuniyet Derecesi	Lisans	58	84.1
	Lisansüstü	11	15.9
Toplam		69	100

Tablo 1’de araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyetlerine göre %27.5’i bayan , %72.5’i erkek, yaşlarına göre %15.9’u 30 yaş ve altı, %49.3’ü 31-40 yaş, %34.8’i 41 yaş ve üzeri, hizmet sürelerine göre %27.5’i 1-10 yıl, %49.3’ü 11-20 yıl, %23.2’si 21 yıl ve üzeri, lisans mezuniyet alanlarına göre %58’i sosyal bilgiler öğretmenliği mezunu, %42’si diğer lisans programlarından mezun, yükseköğretim mezuniyet derecelerine göre ise %84.1’i lisans ve %15.9’u lisansüstü oldukları görülmektedir.

Tablo 2. Politik beceriler envanterinin minimum ve maksimum puanları

Faktör	Minimum	Maksimum
İlişki Ağı Kurma (6 madde)	6	42
Kişilerarası Etki (4 madde)	4	28
Sosyal Zekâ (5 madde)	5	35
Samimi Görünme (3 madde)	3	21
Genel Politik Beceri (18 madde)	18	126

Tablo 3. Öğretmenlerin Cinsiyet Değişkenine Göre Politik Becerilerinin Karşılaştırılması

Faktör	Cinsiyet	N	X	ss	t	P
--------	----------	---	---	----	---	---

İlişki Ağı Kurma	Bayan	19	24.44	6.54	-1.000	.321
	Erkek	50	26.16	6.15		
Kişilerarası Etki	Bayan	19	19.42	4.90	-.075	.941
	Erkek	50	19.52	4.90		
Sosyal Zekâ	Bayan	19	20.42	4.15	-1.059	.294
	Erkek	50	21.84	5.24		
Samimi Görünme	Bayan	19	18.79	2.95	1.317	.192
	Erkek	50	17.48	3.92		
Genel Politik Beceri	Bayan	19	83.11	15.08	-.445	.658
	Erkek	50	85.00	16.07		

*p<.05

Tablo 3'te öğretmenlerin cinsiyetlerine göre politik becerileri karşılaştırıldığında, ne alt boyutlarında ne de genel politik beceri düzeyleri arasında anlamlı bir fark olmadığı, yine de hem bayan hem de erkek öğretmenlerin politik beceri düzeylerinin yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 4. Öğretmenlerin Yaş Değişkenine Göre Politik Becerilerinin Karşılaştırılması

Faktör	Yaş	N	X	Ss		Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	P
İlişki Ağı Kurma	30 Yaş ve altı	11	27.27	5.66	Gruplar Arası	33.998	16.999	.426	.655
	31-40 Yaş	34	25.53	6.27	Grup İçi	2630.611	39.858		
	41 Yaş ve üzeri	24	25.21	6.64	Toplam	2664.609			
Kişilerarası Etki	30 Yaş ve altı	11	20.82	3.89	Gruplar Arası	24.916	12.458	.518	.598
	31-40 Yaş	34	19.09	4.69	Grup İçi	1586.330	24.035		
	41 Yaş ve üzeri	24	19.46	5.54	Toplam	1611.246			
Sosyal Zekâ	30 Yaş ve altı	11	22.00	5.09	Gruplar Arası	33.190	16.595	.663	.519
	31-40 Yaş	34	21.94	4.81	Grup İçi	1651.882	25.029		
	41 Yaş ve üzeri	24	20.50	5.23	Toplam	1685.072			
Samimi Görünme	30 Yaş ve altı	11	18.82	3.22	Gruplar Arası	20.681	10.341	.746	.478
	31-40 Yaş	34	17.97	3.39	Grup İçi	914.565	13.857		
	41 Yaş ve üzeri	24	17.21	4.32	Toplam	935.246			
Genel Politik Beceri	30 Yaş ve altı	11	88.91	14.68	Gruplar Arası	322.213	161.106	.645	.528
	31-40 Yaş	34	84.53	15.65	Grup İçi	16477.005	249.652		
	41 Yaş ve üzeri	24	82.38	16.47	Toplam	16799.217			

*p<.05

Tablo 4'te öğretmenlerin yaş değişkenine göre politik becerileri karşılaştırıldığında, ne alt boyutlarında ne de genel politik beceri düzeyleri arasında anlamlı bir fark olmadığı, yine de her yaş grubundaki öğretmenlerin politik beceri düzeylerinin ortalamasının üstünde olduğu görülmektedir.

Tablo 5. Öğretmenlerin Hizmet Süresi Değişkenine Göre Politik Becerilerinin Karşılaştırılması

Faktör	Yaş	N	X	Ss		Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	P
İlişki Ağı Kurma	1-10 yıl	19	27.00	5.91	Gruplar Arası	57.406	28.703	.727	.487
	11-20 yıl	34	24.85	6.08	Grup İçi	2607.202	39.503		
	21 yıl ve üzeri	16	25.94	7.12	Toplam	2664.609			
Kişilerarası Etki	1-10 yıl	19	20.63	4.21	Gruplar Arası	60.693	30.346	1.292	.282
	11-20 yıl	34	18.56	4.71	Grup İçi	1550.553	23.493		
	21 yıl ve üzeri	16	20.13	5.77	Toplam	1611.246			
Sosyal Zekâ	1-10 yıl	19	22.58	5.19	Gruplar Arası	35.176	17.588	.704	.498
	11-20 yıl	34	21.15	4.65	Grup İçi	1649.896	24.998		
	21 yıl ve üzeri	16	20.75	5.48	Toplam	1685.072			
Samimi Görünme	1-10 yıl	19	18.53	3.34	Gruplar Arası	26.190	13.095	.951	.392
	11-20 yıl	34	17.94	3.42	Grup İçi	909.057	13.774		
	21 yıl ve üzeri	16	16.81	4.64	Toplam	935.246			
Genel Politik Beceri	1-10 yıl	19	88.74	16.38	Gruplar Arası	489.283	244.642	.990	.377
	11-20 yıl	34	82.50	14.19	Grup İçi	16309.934	247.120		
	21 yıl ve üzeri	16	83.63	17.95	Toplam	16799.217			

*p<.05

Tablo 5'te öğretmenlerin hizmet süresi değişkenine göre politik becerileri karşılaştırıldığında, ne alt boyutlarında ne de genel politik beceri düzeyleri arasında ise anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Tablo 6. Öğretmenlerin Lisans Mezuniyetlerine Göre Politik Becerilerinin Karşılaştırılması

Faktör	Mezuniyet Alanı	N	X	ss	t	P
İlişki Ağı Kurma	Sosyal Bilgiler	40	25.90	6.61	.316	.753
	Diğer	29	25.41	5.85		
Kişilerarası Etki	Sosyal Bilgiler	40	19.78	5.06	.563	.575
	Diğer	29	19.10	4.65		
Sosyal Zekâ	Sosyal Bilgiler	40	21.93	5.52	.931	.355
	Diğer	29	20.79	4.13		
Samimi Görünme	Sosyal Bilgiler	40	17.88	4.06	.090	.929
	Diğer	29	17.79	3.22		
Genel Politik Beceri	Sosyal Bilgiler	40	85.48	17.16	.616	.540
	Diğer	29	83.10	13.66		

*p<.05

Tablo 6’da öğretmenlerin lisans mezuniyet alanlarına göre politik becerileri karşılaştırıldığında, ne alt boyutlarında ne de genel politik beceri düzeyleri arasında anlamlı bir fark olmadığı, ister sosyal bilgiler öğretmenliği mezunu isterse diğer alanlardan sosyal bilgiler öğretmenliğine geçmiş olsun tüm öğretmenlerin politik beceri düzeylerinin yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 7. Öğretmenlerin Mezuniyet Derecelerine Göre Politik Becerilerinin Karşılaştırılması

Faktör	Mezuniyet Derecesi	N	X	ss	t	P
İlişki Ağı Kurma	Lisans	58	25.69	5.93	-.018	.986
	Lisansüstü	11	25.73	8.13		
Kişilerarası Etki	Lisans	58	19.86	4.54	1.459	.149
	Lisansüstü	11	17.55	6.20		
Sosyal Zekâ	Lisans	58	22.07	4.82	2.461	.016*
	Lisansüstü	11	18.18	4.71		
Samimi Görünme	Lisans	58	18.07	3.63	1.178	.243
	Lisansüstü	11	16.64	4.08		
Genel Politik Beceri	Lisans	58	85.69	14.49	1.483	.143
	Lisansüstü	11	78.09	20.74		

*p<.05

Tablo 7’de öğretmenlerin mezuniyet derecelerine göre politik becerileri karşılaştırıldığında, “Sosyal Zekâ” boyutunda lisans mezunları lehine anlamlı bir fark bulunmuş, diğer alt boyutlar ile genel politik beceri düzeyleri arasında ise anlamlı bir fark bulunmamıştır.

4. Tartışma

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin politik becerilerinin incelendiği bu araştırma sonuçlarına göre öğretmenlerin politik beceri düzeylerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Brouer, Douglas, Treadway ve Ferris (2012) tarafından yapılan araştırma sonuçlarına göre politik becerileri yüksek bireyler yüksek kaliteli ilişkiler geliştirebilmektedir. Politik becerisi yüksek liderler başkalarının motivasyonlarını hissedebilir ve anlayabilir. Bu anlayış çalışanlarının neye ihtiyaçları olduğu ve değer verdikleri konusunda bilgi verir. Bu görüşe göre bu çalışma sonuçları değerlendirildiğinde; sosyal bilgiler öğretmenlerinin kaliteli ilişkiler geliştirebildiği düşünülmektedir. Diğer yandan öğretmenlerin politik becerilerini kullanarak hem öğrenciler hem de veliler ile ilişki kurmakta oldukça başarılı olabilecekleri öngörülmektedir. Yine bu becerileri gelişmiş bireyler okul amaçlarını gerçekleştirmeye yönelik olarak okul içinde ve dışında işbirliğine giderek diğer çalışanlarla birlikte hareket etme eğilimindedirler. Politik becerilerin alt boyutları itibarıyla ise sosyal zekâ, kişilerarası etki, ilişki ağı kurma ve samimi görünme boyutlarına yönelik politik becerilere sahip olunması, insanları etkileme açısından oldukça önemlidir (Bostancı ve Kurt, 2018). Farklı sonuçlarıyla (Özdemir, 2018) tarafından yapılan araştırma sonucunda öğretmenlerin politik becerilerinin orta düzeyde olduğu görülmüştür. Bu çalışmada katılımcıların en yüksek politik becerileri “samimi görünme” boyutunda ortaya çıkarken, en düşük politik becerileri “ilişki ağı kurabilme” boyutundadır. Öte yandan Yıldız (2018) tarafından aynı konuda ancak farklı düzeyde katılımcılarla, öğretmen adayları ile yapılan araştırmada; ilişki ağı kurma boyutu, sosyal zekâ boyutu ve kişilerarası etki boyutunda algılar “orta” düzeyde, samimi görünme boyutunda ise “yüksek” düzeyde bulunmuştur. Davis ve Pake (2014)’e göre duygusal zekâ ve politik beceri birbiriyle pozitif ilişkilidir ve duygusal zekânın düşük olduğu durumlarda daha yüksek seviyedeki politik beceri duygusal zekâ ve girişimcilik arasındaki ilişkiyi güçlendirmektedir. Uğurlu ve Bostancı (2017)’nin araştırma sonuçlarına göre, öğretmenler politik becerinin içtenlik boyutuna; iletişim kurma yeteneği, kişilerarası etki ve sosyal beceriklilik boyutlarına oranla daha yüksek düzeyde sahiptirler. Bu durum okullarda içten görünme becerisi daha yüksek olan öğretmenlerin diğerlerine göre, daha samimi, içten ve güvenilir görüldükleri için, diğer çalışanları, öğretmenleri, öğrencileri veya velileri etkileme yönünden daha başarılı olabileceği şeklinde yorumlanmıştır.

Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre politik becerileri karşılaştırıldığında, hem alt boyutlarında hem de genel politik beceri düzeyleri arasında anlamlı bir fark olmadığı, yine de hem bayan hem de erkek öğretmenlerin politik beceri düzeylerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu araştırmadan farklı sonuçlar Özdemir (2018) tarafından yapılan araştırmada ortaya çıkmıştır. Nitekim cinsiyete göre değerlendirildiğinde erkek öğretmenlerin bayan öğretmenlere göre istatistiksel olarak daha yüksek düzeyde politik beceriye sahip oldukları görülmüştür.

Alan yazında politik becerilerin farklı değişkenlerle olan ilişkilerini ele alan çalışmalar incelendiğinde; Özdemir (2018) tarafından yapılan araştırma sonuçlarına göre öğretmen adaylarının politik becerilerinin yüksek olması durumunun gelecekte meslek hayatında onlara çok şeyler kazandıracığı, çevrelerindeki insanların ihtiyaçlarını ve bütün durumların gerekliliklerini belirleyebilme başarısını gösterebileceği, içinde bulunan durumları iyi bir şekilde değerlendirebileceği, diğer insanları etkileyebileceği ve iletişimi güçlendireceği ifade edilmiştir. Bir başka açıdan örgütsel yapı açısından değerlendirilme yapıldığı bir çalışmaya göre politik becerilerin samimiyet boyutunun duyuşsal ve davranışsal sinizm ile anlamlı bir ilişkisi vardır. Yöneticilerin, çalışanlarını etkin bir şekilde dinlemelerine ilişkin tutumları, onlara karşı samimi olmaları ve onlara karşı duyarlı olmaları, örgütsel sinizm üzerinde etkilidir (Konaklı, 2016). Brosky (2011) tarafından yapılan öğretmen liderlerinin meslektaşları ve müdürleriyle günlük etkileşimleri sırasında politik beceri boyutlarını ve etki taktiklerini kullanmalarının incelendiği çalışma okul temelli politikaların öğretmen liderliğini hem olumlu hem de olumsuz yönde etkilediğini göstermiştir. Ayrıca öğretmen liderlerinin okul müdürleri ve meslektaşları ile etkileşime girdiğinde politik becerinin uygulanmasında etkili olduğu öne sürülmüştür. Özdemir, (2018)'e göre, politik beceri okul müdürlerinin insan kaynaklarına yönelik yönelimleri üzerinde de önemli bir etmendir. Diğer yandan Özdemir ve Gören (2016)'e göre öğretmenlerin psikolojik sermayeleri yükselme eğilimi gösterdikçe, politik beceri taşıdıklarına ilişkin inançlar da artmaktadır. Bu araştırma sonuçlarına göre sosyal bilgiler öğretmenlerinin eğitim örgütünde bütünün bir parçası olduğu dikkate alındığında politik becerilerinin gelişmiş olmasının örgüt için etkili bir durum olduğu söylenebilmektedir.

Yine bu araştırmada öğretmenlerin yaş ve hizmet sürelerine, lisans mezuniyet alanlarına göre politik becerileri karşılaştırıldığında, gruplar arasında anlamlı bir fark olmadığı; bunun yanında sosyal bilgiler öğretmenliği mezunu ya da diğer branşlardan gelen tüm öğretmenlerin politik beceri düzeylerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Benzer olarak Özdemir ve Gören (2016) tarafından yapılan araştırma sonuçlarına göre demografik değişkenler, politik beceri üzerinde önemli bir etkiye sahip değildir. Buna göre katılımcıların cinsiyeti, kıdemi ve eğitim düzeyi politik beceri üzerinde anlamlı bir yordayıcı değildir.

Ayrıca diğer bir değişken olan mezuniyet derecelerine göre öğretmenlerin politik becerilerini karşılaştırıldığında "Sosyal Zekâ" boyutunda lisans mezunları lehine anlamlı bir fark bulunurken diğer alt boyutlar ile genel politik beceri düzeyleri arasında ise anlamlı bir fark bulunmamıştır.

5. Sonuç ve Öneriler

Araştırmada bayan ve erkek, sosyal bilgiler öğretmenliği mezunu ve diğer branşlardan, tüm sosyal bilgiler öğretmenlerinin politik beceri düzeyleri yüksek bulunmuştur. Demografik değişkenler ise politik beceri üzerinde etkili bulunmamıştır. Politik beceri düzeyi ilişkilerin kalitesini etkilemektedir. Politik becerisi gelişmiş öğretmenler okulun amaçları gerçekleştirilmede işbirlikçi, öğrenci ve velilerle olan ilişkilerde daha başarılı, insanları etkileme açısından daha aktiftir. Ayrıca politik becerilerin yüksek oluşu insanların ihtiyaçlarını ve gereklerini belirleyebilme başarısını, içinde bulunulan durumu iyi bir şekilde değerlendirebilmeyi ve iletişimi güçlendirmektedir. Bu sonuçlara göre sosyal bilgiler öğretmenlerinin eğitim örgütünde bütünün bir parçası olduğu dikkate alındığında politik becerilerinin gelişmiş olmasının olumlu ve örgüt için etkili bir durum olduğu söylenebilmektedir. Öte yandan öğretmenlerin politik beceri alt boyutları itibarıyla "Sosyal Zekâ" boyutunda lisans mezunları lehine anlamlı bir fark bulunmuştur.

Bu doğrultuda aşağıdaki öneriler getirilebilir;

1. Aday öğretmenlerin hizmet öncesinde, sosyal bilgiler öğretmenlerin hizmetiçi eğitimle politik becerilerini geliştirilebilecek müfredat çalışmaları yapılmalıdır.

2. Politik beceri alt boyutları arasında yer alan sosyal zekânın lisans düzeyine göre lisansüstü düzeyde neden düşük çıktığına ilişkin araştırmalar yapılmalıdır.

3-Alanyazına göre politik beceriler geliştirilebilir. Buna yönelik sosyal bilgiler öğretmenlerine gerekli eğitim desteği verilmelidir.

KAYNAKÇA

- Akçakanat T. ve Uzunbacak H.H. (2017), Proaktif Kişiliğin Politik Beceri Üzerine Etkisi. *BMIJ*, 5(3): 786-807 doi:http://dx.doi.org/10.15295/bmij.v5i3.177
- Akgemci, T. ve Gök, S. G. (2015). The effects of political behavior on the level of reaching individual career goals in business. *International Journal of Business and Social Science*, 6, 182-193.
- Alga, E. ve Özdemir, M. (2018). Özel sektör örgütlerinde politik beceri ile izlenim yönetimi ilişkisi. *Journal of Administrative Sciences*, 16(31): 309- 329.
- Altun, B. ve Sarpkaya, R. (2017). Eğitim yönetiminde politik modeller. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 8(2): 1-12.

- Aslan, H., Pektaş, V. (2017). İlkokul, ortaokul ve liselerde görev yapmakta olan öğretmenlerin politik beceri düzeyleri. *Scientific Educational Studies Bilimsel Eğitim Araştırmaları*, 1(1): 85-100.
- Blase, J. ve Blase, J. (1999). Effective instructional leadership teachers' perspectives on how principals promote teaching and learning in schools. *Journal of Educational Administration*, 38(2): 130-141.
- Bostancı, B., A. ve Kurt, Ş. (2018). Öğretmenlerin politik yetileri ile okulların akademik iyimserlik düzeyleri arasındaki ilişki. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 9(3): 119-135, DOI: 10.19160/ijer.491908
- Brosky, D. (2011). Micropolitics in the school: Teacher leaders' use of political skill and influence tactics. *International Journal of Educational Leadership Preparation*, 6(1): 1-10.
- Brouer, R.L., Douglas, C., Treadway, D.C. and Ferris, G.F. (2012). Leader political skill, relationship quality, and leadership effectiveness: A two-study model test and constructive replication. *Journal of Leadership & Organizational Studies*, 20(10): 1-14.
- Bursalı, Y. M. (2017). Örgütsel politikanın işleyişi: Temel dayanaklara ilişkin kavramsal bir değerlendirme. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD)*, 4(12): 143-159.
- Büyükoztürk, Ş. (2002). Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı. Ankara: Pegem Akademi.
- Büyükoztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2013). Bilimsel araştırma yöntemleri (15. Baskı), Ankara: Pegem Yayınları
- Çelik, O. T., ve Üstüner, M. (2018). Ortaokul öğretmenlerinin örgütsel politika algıları ile örgütsel bağlılıkları ve örgütsel vatandaşlık davranışları arasındaki ilişki. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1-19. Advance online publication. doi: 10.16986/HUJE.2018044109
- Davis, P. E. ve Peake, W. O. (2014). The influence of political skill and emotional intelligence on student entrepreneurial intentions: An empirical analysis. *Small Business Institute® Journal*, 10(2): 19-34.
- Ferris, G. R., Davidson, S. L. and Perrewé, P. L. (2005). Political skill at work: Impact on work effectiveness, Palo Alto, CA: Davies-Black.
- Ferris, G. R., Treadway, D. C., Kolondinsky, R. W., Hochwarter, W. A., Kacmar, C. J., Douglas, C. and Frink, D. D. (2005). Development and validation of the political skill inventory. *Journal of Management*, 31(1): 126-152.
- Ferris, G. R., Treadway, D. C., Perrewé, P. L., Brouer, R. L., Douglas C. and Lux, S. (2007). Political skill in organizations. *Journal of Management*, 33(3): 290-320.
- Harris, K. J., Kacmar, K. M., Zivnuska, S. and Shaw, J. D. (2007). The impact of political skill on impression management effectiveness. *Journal of Applied Psychology*, 92(1): 278-285.
- Imran, M., Ali Shah, S. M. ve Jehangir, D. (2017). Organizational politics and work outcomes: moderating role of top management political skills. *Journal of Business and Tourism*, 3(2): 205-213.
- Inglehart, R. and Welzel, C. (2003). Political culture and democracy: Analyzing the cross-level Linkages. *Comparative Politics*, 36 (October): 61-79.
- İşler, T., Bir, Y., Koç, M. (2018). Analyzing woman executives' political skills according to the age factor. *PressAcademia Procedia (PAP)*, 7, 198-203.
- Konaklı, T. (2016). The effect of school administrators' political skills against organizational cynicism in educational organizations. *Universal Journal of Educational Research* 4(3): 589-597.
- Lvina, E., Maher, L.P. and Harris, J.N. (2016). Political skill, trust and efficiency in teams. *Journal of Leadership & Organizational Studies*, 24(1): 95-105.
- Meurs, J. A., Gallagher, V. C., Perrewé, P. L. (2010). The role of political skill in the stressor-outcome relationship: Differential predictions for self- and other-reports of political skill. *Journal of Vocational Behavior*, 76, 520-533.
- Özdemir, M. (2018). Liderlik yönelimi ve politik beceri arasındaki ilişkinin okul müdürlerinin görüşlerine göre incelenmesi. *Ege Eğitim Dergisi/Ege Journal of Education*, 19(1): 116-134. Doi: 10.12984/egedfd.347616
- Özdemir, M. ve Gören, S.Ç. (2015). Politik beceri envanterinin eğitim örgütlerinde geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 21(4): 521-536.
- Özdemir, M. ve Gören, S.Ç. (2016). Politik beceri ve psikolojik sermaye arasındaki ilişkinin öğretmen görüşlerine göre incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education)*, 31(2): 333-345.
- Shaffril, H.A.M. ve Uli, J. (2010). The Influence of socio-demographic factors on work performance among employees of government agriculture agencies in Malaysia. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of International Social Research*, 3(10): 259-469.
- Thompson, G., Buch, R., ve Kuvaas, B. (2017). Political skill, participation in decision-making and organizational commitment. *Personnel Review*, 6(5): 740-79.
- Uğurlu, E. ve B. Bostancı, A. (2017). Öğretmenlerin politik yetileri ile örgütsel muhalefet düzeyleri arasındaki ilişki. *Journal of Human Sciences*, 14(4): 4050-4064. doi:10.14687/jhs.v14i4.5070.
- Yıldız, K. (2018). Political Skill and Social Loafing Behavior of University Students, *International Online Journal of Educational Sciences*, 10(2): 59-80.
- İslamoğlu, G. ve Börü, D. (2007). Politik Davranış Boyutları: Bir Ölçek Geliştirme Çalışması, *Akdeniz İ.İ.B.F. Dergisi*, (14): 135-153.
- Tanrıdağ, O. (2015). Nörobilim ve Politika. Oğuz Tanrıdağ (Ed.), *Sosyal Nörobilim; Beyin Araştırmalarından Davranış Bilimlerine ve Sosyal Bilimlerine ve Sosyal Bilimlere Yeni Yaklaşımlar* içinde. (ss. 89-100), Nobel Tıp Kitabevleri: İstanbul.